אָמַר רָבָא, לֹא תֵּימָא סָפֵק חָזָא סָפֵק לֹא חָזָא – אל תאמר שהמשנה עוסקת באדם שנסתפק האם ראה ראיית זוב או לא, מאחר שבאופן זה ודאי ספיקו טהור אף לאחר שהוחזק כזב, אֶלָּא המשנה עוסקת באדם שוַדַּאי חָזָא – ודאי ראה ראיית זוב, רק שֶׁסָּפֵק אם מֵחֲמַת שְׁכִבַת זֶרַע סָפֵק מֵחֲמַת רְאִיָּיה – שמסתפק אם הזוב שראה היתה מעורבת בשכבת זרע, ובאופן כזה אינו סותר את מנין הימים הנקיים שמנה עד עתה, או שלא היתה מעורבת בה, וראייה זו סותרת את מנין ימי הטהרה שמנה, שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּזְקַק לְטוּמְאָה וכבר הוחזק כזב, סָפֵיקוֹ טָמֵא:

שנינו במשנה: שלאחר שהוחזק כזב בשתי ראיות אף שִׁכְבַת זֶרַע טְמֵאָה היא:

מבררת הגמרא: לְמַאי – לגבי איזו טומאה נידונית שכבת זרעו של זב בטומאה. אִילֵימָא לְעִנְיַן טומאת מַגָּע, שמטמאת את כל הנוגע בה, פשוט הוא, מִי גֶּרַע מִשִּׁכְבַת זֶרַע דְּטָהוֹר המטמאת היא את הנוגע בה. אֶלָּא בהכרח כוונת המשנה לומר שִׁזְרָעוֹ שֶׁל זָב מְטַמֵּא אף בְּמַשָּׂא, שמאחר שהוחזק כזב, מטמאת שכבת זרעו אף את הנושא אותה ואינו נוגע בה, בעוד ששכבת זרעו של אדם טהור אינה מטמאת אלא את הנוגע בה.

דוחה הגמרא: מַאן שָׁמַעְתְּ לְהָא דְּאָמַר – מיהו הסובר שִׁשְׁכִבַת זֶרַע שֶׁל זָב מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא, אִילֵימָא הַאי תַּנָּא, דְּתַנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר שִׁכְבַת זַרְעוֹ שֶׁל זָב אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא, לְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לָהּ לִשכבת זרעו בְּלֹא שתהא מעורבת בִּצְיָחְצוּחֵי [–טיפות] זִיבָה, ועל כן מטמאת במשא כדין טיפה של זוב, הרי אֲפִילּוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לֹא אָמַר שמטמאת במשא אֶלָּא מִשּׁוּם צְיָחְצוּחֵי זִיבָה המעורבים בה, אֲבָל בְּעִינַיהּ – כמות שהיא, לֹא אָמַר שתטמא, ומלשון המשנה משמע שטמאה מחמת עצמה, אף כאשר אינה מעורבת בטיפות זוב.

מבארת הגמרא: אֶלָּא אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה, מה שהמשנה אומרת ששכבת זרעו טמא הכוונה לרואה זיבה אחרי קרי, לוֹמַר שֶׁאֵין תּוֹלִין בָּהּ, בשכבת זרעו, את ראיית הזוב. שאף ששנינו במסכת זבים (פ"ב מ"ג) שהרואה ראיית זוב בתוך עשרים וארבע שעות לאחר ראיית קרי, אין ראייה זו מטמאתו בזיבה, דין זה הוא דווקא עד שלא נזקק לזיבה, אך לאחר שהוחזק כזב ומטמא אף באונס, יש לטמאותו אף כשראה זוב לאחר ראיית קרי.

הגמרא מבארת את דברי רב אדא בר אהבה: סָבַר רַב פָּפָּא קַמֵּיהּ דְּרָבָא לְמֵימַר – שטעם הדבר משום דַּאֲיֵידֵי חוֹלְשָׁא הוּא דְּחָזֵי – אגב חולשתו ראה, כלומר נידונת היא כראיית אונס, שהרי נחלש גופו בראיית הקרי. וכיון שזהו הטעם, לכן לאחר שהוחזק בטומאה, שראה זיבה פעמיים, שמטמאתו אפילו ראייה באונס, אף זוב לאחר קרי מטמא.

אָמַר לֵיהּ רָבָא, וְהָתְנַן שם במשנה המטהרת ראיית זוב לאחר ראיית קרי, שלא נאמר דין זה אלא בישראל שראה קרי ולאחר מכן זוב, אבל גֵּר שֶׁרָאה קרי כשהיה גוי וְנִתְגַּיֵּיר, מְטַמֵּא מִיָּד בְּזִיבָה, ואין ראיית הקרי שראה קודם שנתגייר מטהרת את ראיית הזוב שראה לאחר שנתגייר. (אמר ליה) [וְאַמַּאי הָא] אֵין לְךָ חוֹלִי גָּדוֹל מִזֶּה. כלומר, אם הטעם שאין זיבה מטמאת לאחר ראיית קרי, מאחר שנידון הוא כאנוס עקב חולשת גופו, מה מקום יש לחלק בזה בין אם ראה הקרי כשהיה גוי או לאחר שנתגייר, הרי אף אם ראה הקרי קודם שנתגייר נחלש גופו, וכשראה הזיבה לאחר שנתגייר יש לדונו כאנוס. אלא בהכרח צריך לומר שהטעם שאין זוב שאחר קרי מטמא אינו משום חולשת הגוף, אלא גזירת הכתוב היא, ולא נאמר דין זה אלא במי שהיה ישראל בשעת ראיית הקרי, ולא בגוי שנתגייר לאחר מכן. וממילא אף אין מקום לחלק בדין זה בין אם הוחזק כבר כזב או לא, אלא לעולם אין לטמאות ראיית זוב לאחר ראיית קרי.

אֶלָּא על כרחך צריך לומר שבאה המשנה לומר ששכבת זרעו מטמא במשא, ומה שהקשנו לעיל מיהו הסובר כן, תשובה לדבר שתַּנָּאֵי הִיא – נחלקו בזה תנאים, דְּתַנְיָא, שִׁכְבַת זֶרַע שֶׁל זָב מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא כָּל שֵׁעָה – אם ראה קרי בתוך עשרים וארבע שעות משעת ראיית הזוב, נידון הקרי כזוב שכל הנושאו מטמא במשא, וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אין לטמא הקרי כזוב, אלא באופן שראה הקרי ביוֹמוֹ – באותו יום שבו ראה הזיבה, והיינו שסוברים ששכבת זרעו של הזב מטמאת במשא [אלא שנחלקו אם כל מעת לעת או רק ביומו], ושלא כדברי רבי יהושע הסובר שאינה טמאה אלא מחמת צחצוחי זיבה.

הגמרא מבארת במה נחלקו תנא קמא ורבי יוסי: בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי, בְּדִשְׁמוּאֵל – ביישוב הסתירה שהקשה שמואל, דִּשְׁמוּאֵל דְּמַר – הקשה, כְּתִיב (דברים כג יא) 'כִּי יִהְיֶה בְךָ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה טָהוֹר מִקְרֵה לָיְלָה', פתח הפסוק בתיבות 'אשר לא יהיה טהור', ומשמע שכבר קודם המקרה לילה היה טמא, והוא באופן שנטמא בזיבה, ולאחר מכן שב ונטמא בקרי, ובא הכתוב ללמד שקרי הבא לאחר זיבה מטמא במשא כזיבה. ומאחר שתיבת 'לילה' מיותרת, יש ללמוד מכך שרק בלילה שלאחר הזוב יש לקרי דין זוב ומטמא במשא. ומאידך כְּתִיב בפסוק שלאחריו (שם כג יב) 'לִפְנוֹת עֶרֶב יִרְחַץ בַּמָּיִם', ומשמע שעד שיפנה היום עדיין יש לטמא את הקרי כזוב, והיינו בשיעור מעת לעת מזמן ראיית הזוב. מַאן דְּאָמַר שמטמא כל מֵעֵת לְעֵת, דָּרֵישׁ מִן הכתוב 'לִפְנוֹת עֶרֶב', ומן הכתוב השני לומד הוא ענין אחר, וְאִידָךְ – רבי יוסי הסובר שמטמא רק ביומו, דָּרֵישׁ מן הכתוב 'מִקְרֵה לָיְלָה'.

מקשה הגמרא: וּמַאן דְּאָמַר מִלְּפְנוֹת עֶרֶב הָכְתִיב 'מִקְרֵה לָיְלָה' ומה ילמד הימנו.

מתרצת הגמרא: אָמַר לָךְ, אוֹרְחָא דִּקְרֵי לְמֵתְיָא בְּלֵילְיָא – אין כוונת הכתוב שטמא הוא רק בלילה, אלא דבר הכתוב בהוה שדרך הקרי לבוא בלילה.

משנה זו דנה אם שמואל הנביא היה נזיר:

נָזִיר הָיָה שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא – כְּדִבְרֵי רַבִּי נְהוֹרַאי, שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א' א יא) בתפילת חנה, שנדרה שאם יוולד לה בן תקדיש אותו לה' 'וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה עַל רֹאשׁוֹ', שהרי נֶאֱמַר (שופטים יג ה) בְּנבואת המלאך לאם שִׁמְשׁוֹן, 'כִּי הִנָּךְ הָרָה וְיֹלַדְתְּ בֵּן וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה עַל רֹאשׁוֹ', וְנֶאֱמַר בְּשִׁמוּאֵל 'וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה עַל רֹאשׁוֹ', ויש ללמוד זה מזה, מַה 'מוֹרָה' הָאֲמוּרָה בְּשִׁמְשׁוֹן הכוונה שלא יעלה תער על ראשו, כלומר שיהא נָזִיר, שהרי המשך הפסוק הוא 'כִּי נְזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנַּעַר מִן הַבָּטֶן', אַף מּוֹרָה הָאֲמוּרָה בְּשִׁמוּאֵל הכוונה שלא יעלה תער על ראשו, אלא יהא נָזִיר.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי לרבי נהוראי, וַהֲלֹא אֵין ביאור תיבת 'מוֹרָה' לענין שלא יעלה תער על ראשו, אֶלָּא הכוונה בזה למורא שֶׁל בָּשָׂר וָדָם, שהתפללה חנה על בנה העתיד להוולד שלא יפחד משום אדם, אלא מה' לבדו.

אָמַר לוֹ רַבִּי נְהוֹרַאי, וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר (שמואל א' טז ב) כאשר שלחו הקב"ה לשמואל למשוח את דוד למלך על ישראל, 'וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֵיךְ אֵלֵךְ וְשָׁמַע שָׁאוּל וַהֲרָגָנִי', ומוכח מכך שֶׁכְּבָר הָיָה עָלָיו מוֹרָא שֶׁל בָּשָׂר וָדָם, שהרי פחד משאול, ואם כן, אי אפשר לפרש את תיבת 'מורה' אלא לענין שלא יעלה תער על ראשו, כלומר שיהא נזיר: אָמַר לֵיהּ רַב לְחִיָּיא בְּרֵיהּ

אגרות קודש

[י"ג מרחשון, ה'תשל"ב]

ויהא בהצלחה.

במענה לשאלות: שמות המנדבים **שהועד יחליט שראוי** שיזכרו (וע"פ שו"ת הרשב"א הידועה) בביהכנ"ס כו' – **לא** בקיר הביהכנ"ס וכיו"ב כ"א בטבלא נפרדת שיתלוה במקום המתאים בביהכנ"ס.

בכל פעם שמוטל על אחד הנוכחים לברך, כגון בכוס של ברכת המזון, חֲטוֹף וּבְרִיךְ – הזדרז להיות אתה המברך, כדי לקיים המצוה. וְכֵן אָמַר לֵיהּ רַב הוּנָא לְרַבָּה בְּרֵיהּ, חֲטוֹף וּבְרִיךְ. מקשה הגמרא: לְמֵימְרָא – האם נכון לומר דְּמְבָרֵךְ עָדִיף מן העונה אמן על הברכה, וְהָתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר גָּדוֹל שכרו של הָעוֹנֶה אָמֵן יוֹתֵר מִן הַמְבָרֵךְ, וְאָמַר לוֹ רַבִּי נְהוֹרַאי לרבי יוסי, הַשָּׁמַיִם – נשבע אני שכָּךְ הוּא הדבר, שהעונה אמן גדול מן המברך, תֵּדַע – ראיה לדבר, שֶׁחֲרֵי הַגּוֹלְיָירִים – החיילים הפשוטים והחלשים, מִתְגָּרִין בַּמִּלְחָמָה תחילה, וְהַגִּבּוֹרִים הבאים אחריהם, הפרשים, נוֹצְחִין את המלחמה, ושם הנצחון נקרא עליהם, ואף לגבי ברכות כן הוא הדבר, שהמברך הוא המתחיל במצוה, והעונה אמן שגומר את המצוה חשוב יותר מן המברך, ומדוע אמרו האמוראים לבניהם שיהיו הם המברכים. מתרצת הגמרא: תַּנָּאֵי הִיא – נחלקו תנאים מי עדיף, המברך או העונה, שבברייתא זו אכן שנינו שגדול העונה אמן מן המברך, אך מצינו תנא בברייתא הסובר להיפך, דְּתַנְיָא בברייתא הדורשת את הכתוב (תהלים לד ד) גַּדְּלוּ לַה' אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו, ואומרת שאֶחָד הַמְבָרֵךְ וְאֶחָד הָעוֹנֶה אָמֵן כְּמַשְׁמָע – שניהם נכללים בפסוק זה, 'גדלו לה' אתי' היינו המברך, 'ונרוממה שמו יחדיו' היינו העונה אמן, ושניהם חשובים הם, אֶלָּא שֶׁמְּמַהֲרִין ליתן שכר מן השמים לַמְבָרֵךְ תְּחִילָּה – לפני העונה אמן. ונמצא שלדעת תנא זה ישנה עדיפות למברך על פני העונה אמן, ורב הונא סברו כתנא זה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים הם שָׁלוֹם בָּעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נד יג) 'וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי ה' וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ', ודרשו חכמים 'אל תקרי בניך אלא בוניך', שתלמידי החכמים שהם בוני העולם מרבים הם שלום בעולם:

הדרן עלך הכותים אין להם נזירות
וסליקא לה מסכת נזיר

המשך מהעמוד הקודם

ועוד להוסיף אשר בודאי שהאמונה בהשי"ת היא בטבע כל איש ואשה הישראלים ועד לתינוק ותינוקת, שזה מכריח שבודאי ישנו ביאור פשוט ומתקבל בשכלם של תינוקות גם כן. ואמנם ישנו גם ביאור שכזה, והוא ובהקדם דוגמא הידועה: משל לאיש שאין לו כל ידיעה כלל בחכמת הרפואה וטיפול רפואי, ונכנס למחלקת הניתוחים שבבית חולים, ורואה קבוצת אנשים לבושי לבנים ועל פניהם מסוה, ובידיהם כל מיני סכינים ואזמלים וכלים מכלים שונים, ועומדים סביב איש המונח על שולחן כשידיו ורגליו קשורות אליו ברצועות, והאנשים לבושי המדים מרדימים את האיש ומנתחים אותו, ודמו שותת וכו' וכו'. שבודאי יזדעזע זה האיש שנזדמן לשם למראה עיניו ויזעיק את כל הסביבה למעשה איום כזה וכו' וכו'. ואין פלא שהרי אין לו כל מושג ניתוח מה הוא, שאף שהוא גורם נזק קל לפי שעה, מציל הוא את חיי האדם ומביאו לחיים בריאים ושלמים עשיריות בשנים, וגם אין הדבר מתקבל בשכלו שאיך אפשר הדבר שעל ידי שפוצעים את הגוף והגוף שותת דם ולאחרי זה סובל כאבים וגם בשעת מעשה מוכרחים להרדימו וכו', הרי לכאורה אין מקום לומר שדוקא על ידי זה יתרפא הגוף ויהי' בריא ויוסיף חיים.

הנמשל בנידון שלנו מובן. שהרי בן אדם אינו יודע אלא המתרחש למראה עיניו משך חייו עלי אדמות, שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה והיו ימיו מאה ועשרים שנה, ואין לו מושג מה שהי' לפני זה ומה שיהי' לאחרי זה, אשר בערך הזמן שלאחרי ה"ניתוח" (הסבל והצער) הרי זה רגע קטן, ואיך זה אפשר שיהי' חשבונו חשבון צדק?

ואם תמצא לומר הרי זה ביאור לא רק בשביל תינוקות כי אם אמתי מצד עצמו. ויש עוד להאריך בזה, ואין כאן מקומו.

וראוי לצטט בכגון זה דברי רבנו הזקן (אף שכתבם בנוגע לשאלה אחרת) וזה לשונו הקדוש: "היא אמונה פשוטה בסתם כללות ישראל ומסורה בידם מאבותיהם הקדושים שהלכו בתמימות עם ה' בלי לחקור בשכל אנושי ענין האלקות אשר הוא למעלה מהשכל עד אין קץ".

בברכת הצלחה רבה בפעולותי' הכי נעלות בהתאם למדתו של הקב"ה עליו נאמר יתום ואלמנה יעודד, ולב אלמנות ירנן, ובכללות ענייני' הפרטיים וגם הכלליים בכל הכתוב לעיל, ולבשורות טובות.

נ.ב. בודאי מתכננים פעולה רחבה בקשר עם ימי החנוכה הבאים, ויהי רצון שתהי' בהצלחה רבה.